15.3.2021

Eduskunnan talousvaliokunta
TaV@eduskunta.fi

Lausuntopyyntönne koskien hallituksen esitystä eduskunnalle laeiksi sähkömarkkinalain ja sähkö- ja maakaasumarkkinoiden valvonnasta annetun lain 14 §:n muuttamisesta (HE 265/2020 vp)

## Kilpailu- ja kuluttajaviraston lausunto

Kilpailu- ja kuluttajaviraston (KKV) tehtävänä on markkinoiden toimivuuden varmistaminen sekä kuluttajan taloudellisen ja oikeudellisen aseman turvaaminen. Viraston tehtäviin kuuluu muun ohella kilpailulain (948/2011) täytäntöönpano ja julkisista hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista annetun lain (1397/2016) valvonta.

Kilpailu- ja kuluttajavirasto kannattaa hallituksen esitykseen sisältyviä ehdotuksia, joilla pyritään kohtuullistamaan kuluttajille ja muille sähkönkäyttäjille sähkönsiirtomaksuista aiheutuvaa maksurasitusta. Viime vuosina tapahtunut siirtomaksujen nousu on näkynyt KKV:lle tulleissa kuluttajien yhteydenotoissa ja maksujen korotuksia on pidetty yleisesti kohtuuttoman suurina. Se, että sähköyhtiöiden keräämillä siirtomaksuilla ja niiden myötä verkkoon tehdyillä investoinneilla on kyetty parantamaan sähkön toimitusvarmuutta ja vähentämään pitkiä sähkökatkoja, on ollut sinänsä myönteistä, mutta verkkomaksujen viimeaikainen kehitys on herättänyt sähköyhtiöiden asiakkaissa myös laajaa tyytymättömyyttä.

Esitykseen sisältyy keinoja, joilla siirtomaksuja pyritään kohtuullistamaan ja niiden nousua hillitsemään. Muutoksia verkkomaksuihin on tarpeen saada voimaan nopeasti ja tällöin on perusteltua, että Energiavirasto voi myös omasta aloitteestaan muuttaa siirto- ja jakelumaksujen laskentamenetelmiä koskevia päätöksiään jo niiden voimassaoloaikana, jos muutos perustuu lainsäädännön muuttumiseen. Esityksen perusteella Energiaviraston tulee lakiehdotusten voimaantulon jälkeen muuttaa jo tekemiään verkonhaltijoita koskevia vahvistuspäätöksiään muuttuneiden säännösten mukaisiksi ja KKV pitää tätä menettelyä kannatettavana.

KKV kannattaa myös ehdotuksia, joilla pyritään sähköverkkoihin tehtävien investointien mahdollisimman suureen kustannustehokkuuteen. Perusteltua tällöin on, että jakeluverkonhaltijat huomioivat maakaapeloinnin ohella nykyistä kattavammin kaikki

käytössä olevat mahdolliset toimenpiteet verkon uusimiseksi, kapasiteetin laajentamiseksi ja toimitusvarmuuden tason nostamiseksi. Jakeluverkon kehittämissuunnitelman roolia ehdotetaan tässä yhteydessä täsmennettäväksi ja KKV:n näkemyksen mukaan on tärkeää, että verkonhaltijat velvoitettaisiin kuulemaan kehittämissuunnitelman laadinnan yhteydessä myös asiakkaitaan. Asiakkaiden kuuleminen ei saisi tällöin jäädä pelkäksi muodollisuudeksi vaan verkkoyhtiöiden tulisi ottaa asiakkaiden toiveet ja näkemykset entistä paremmin huomioon verkon kehittämistä suunniteltaessa.

Sähkönjakelun toimitusvarmuusvaatimusten täytäntöönpanoaikaa esitetään jatkettavaksi vuodesta 2028 kahdeksalla vuodella vuoden 2036 loppuun. Jatkoaikaa esitetään pääasiassa sellaisille haja-asutusalueella toimiville jakeluverkonhaltijoille, jotka joutuvat 2020-luvulla tekemään isoja verkkorakenteen muutoksia verkoissaan toimitusvarmuusvaatimukset täyttääkseen. Tämä ehdotus on perusteltu ja sillä voidaan osaltaan hillitä verkkomaksujen kasvua kyseisillä haja-asutusalueilla. Kannatettavaa myös on, että tämä toimitusvarmuustavoitteiden täyttämisen viivästyminen kompensoidaan asiakkaille vakiokorvaussäännöstä tarkistamalla.

Ehdotus sähkönsiirron ja -jakelun maksujen korotuksen enimmäismäärän laskemisesta 15 prosentista 8 prosenttiin voinee myös karsia joitakin yksittäisiä suuria siirtomaksujen korotuksia. Ehdotuksella ei kuitenkaan liene kovin suurta käytännön vaikutusta asiakkaiden maksurasitukseen, sillä mahdolliset siirtohintojen korotukset jaksotetaan tällöin vain pidemmälle aikavälille.

Kuluttajien ja muiden sähkönkäyttäjien kannalta esityksen ongelmallisin ehdotus koskee verkkomaksujen alijäämien tasoitusjakson pidennysmahdollisuutta. Energiaviraston olisi myönnettävä sähköverkonhaltijalle alijäämän tasoitusjakson pidennys tietyissä tapauksissa alijäämän koko määrälle ja pidennetty tasoitusjakso voisi olla enimmillään jopa 12 vuoden pituinen. Sähkönkäyttäjien kannalta tämä merkitsee, että verkkomaksuihin voi kerääntyä merkittävää piilovelkaa, jota verkkoyhtiöillä on mahdollisuus veloittaa asiakkailtaan tasoitusjakson aikana. Sähkölämmitteisissä omakotitaloissa ja muissa paljon sähköä käytävissä kohteissa keräämättä jääneistä alijäämistä syntyvä piilovelka voi kohota jopa kiinteistön arvoa rasittavaksi tekijäksi. Kiinteistönvälitystä koskevissa säännöksissä lähdetään siitä, että kiinteistöä myytäessä ostajalle on annettava tieto mm. kohteen lämmityskustannuksista. Tällöin on mahdollista, että siirtomaksuja koskeva piilovelka tulisi myös kiinteistön ostajalle ilmoittaa.

ALLEKIRJOITETTU KONEELLISESTI
ASIANHALLINTAJÄRJESTELMÄSSÄ

Hallituksen esityksen yhteydessä käsiteltävissä muissa aloitteissa ehdotetaan joiltain osin pidemmälle meneviä keinoja sähkönsiirtomaksujen hillitsemiseksi. KKV toteaa, että näissäkin aloitteissa esitettyjä toimenpiteitä tulisi tarkastella siitä näkökulmasta, kuinka toteuttamiskelpoisia esitetyt toimet ovat ja voidaanko niillä helpottaa sähkönkäyttäjien maksurasitusta. Esimerkiksi ehdotus asiakkaan oikeudesta valita tietyissä kohteissa korvausta vastaan matalampi säävarmuuden taso saattaisi olla toteuttamiskelpoinen ja ehdotus voisi olla mahdollista kytkeä edellä mainittuun verkon kehittämissuunnitelman yhteydessä tapahtuvaan asiakkaiden kuulemiseen.

Jukka Kaakkola
johtava asiantuntija

ALLEKIRJOITETTU KONEELLISESTI
ASIANHALLINTAJÄRJESTELMÄSSÄ